

1042

1042
1042

Auspice Christo.

Nobilissima atq; Gratiōssima

585

FACULTATIS MEDICÆ
DECRETO
DISPUTATIONEM INAUGURALEM,
EROTOMANIÆ

Sen
AMORIS INSANI.
THEORIAM & PRAXIN

pertractantem,
SUB PRÆSIDIO

VIRI NOBILISSIMI AMPLISSIMI atq; EXPERIENTISSIMI
DNI. JEREMIÆ LOSSII,

Phil. & Med. D., ut & Anatom. & Botan. Prof. Publ.
in hac Academia longè celeberrimi, Medici Pro-
vincialis felicissimi,

*Domini, Patroni, ac Præceptoris sui submissè devenerandi,
æternūq; sanctè amandi,*

PRO

LICENTIA

assumendi Doctoratus Gradum & Privilegia Medica
Publicæ Medicorum censuræ submittit

M. THEODORUS KUNADUS,

GRIMMENSIS.

IN AUDITORIO MAJORI,

Horis ante & pomeridianis,

Ad diem Maji Anno MDC LXXXI.

WITTEBERGÆ, Literis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

585

FACULTAS MEDICAE
DISPLIATIONE
EROTOMANNE

AMORIS IN SANI
THEORIAM PRAXIN

PRO
DNI JEREMIAE LOSSII

PRIO
LICENTIA
M. THEOPHORI LUNARDI

587.

I. N. J.

SI Pictoribus aut Statuariis effigies Amoris vesani delineanda traditur, placet ipsis forma nudi cujusdam pueri, obvelatis oculis, sagittis alisque ardentibus, ad denotandam stupendam Affectus hujus vim atque vehementiam, qui homines merè reddat pueriles, ut absque honestatis tegumento nudi, cæci que laudatissimam mediocritatis orbitam non attingant, & instar volucrum sint mutabiles, instabiles, ac tandem curâ exardescant incessabili erga id, quod cupiunt. Nec facile invenimus, qui amor hic melius vivis quasi coloribus depingi potuisset. Nam quid non mortalia pectora cogit cæcus amor? Galeni, Sacræ nostræ Medicinæ Coryphæi, hac de re expectemus judicium? tale lib. de cognosc. & cur. anim. aff. p. 422. percipimus, quod videlicet hominem, non eqvo vel canini, disciplinæ capacibus, sed vel petulanti apro, vel cuiquam, agresti beluæ, quæ mansvescere nequeat, faciat simillimum. Exterorum bene constituta Xenodochia luculentis nostri etiamnum seculi exemplis satis id ipsum comprobare possunt. Quæ causa fuit, quare notabilem hunc Affectum civitate morborum insanabilem ditare & dotare non nulli Practicorum voluerint, & exinde ei soli omnia, quæ cæteris singulatim, plenarie inesse cum Comico fateri ausi sint. Hæc dum altiore cogitatione, volveremus, movit nos Affectus hujus ferocia, ut loco *inauguralis speciminis* Erotomaniam hanc pertractare sustinuerimus. Nulli quidem dubitamus, quin alias easque, uti nobilissimas, ita utilissimas materias Medicorum libri passim suppeditare valissent. Quid enim conduxisset Quartanam studiose examinasse, multis enarrare super sedemus. Nephriticos aut Hydropicos consulimus? Illos de calculo conterendo, hos verò d aquâ

citò si fat tutò educenda ingementes audimus. Et quid Ar-
 thritici respondebunt tandem? horum exquisitus dolor non,
 uni quandoque inharet parti, sed furens vagatur per membra.
 Quinimò quorundam morborum immanitas ægrotos tanto di-
 vexat opere, ut ad insaniam redacti ad ἀβυσσοχειρίαν (horrendam
 auditu) tanquam ad certam salutis anchoram confugiant. Ta-
 les tantasque affectuum materias rimari pulchrum fuisse! Ve-
 rum tantum abest, ut hoc ipsum malum, cujus ægritudines sem-
 per arduæ intricatæque cognitionis habitæ fuerunt, prioribus
 ad latum unguem cedat, ut potius palmam dubiam efficiat, ean-
 demque multis parasangis post se relinqvat. Hinc neminem
 tanta iudicii inopia laborare arbitramur, qui tractationem hanc
 vitio vertere velit, licet non omnibus ingeniis diversorum stu-
 diorum atque occupationum generibus addictis placere queat.
 *Εργασίη ἐν μεγάλοις πάσιν ἀδείη χαλεπὴν, inquit cum De-
 mosthene Solon. Multo minus quæquam fore credamus, qui
 hoc tempore opus omnibus numeris absolutum à nobis postu-
 let. Stet itaque sententia Affectum hunc amoris insani pro in-
 genii viribus examinare, examinatumque curare quantum pos-
 sibile. Veniam tamen B. L. dabit, si ipsius curiosam expectatio-
 nem non ex asse adimplebimus. Si & nobis existat doctior,
 discipulos & imitatores, sin rudior, Magistros habeat, qui sani-
 tatem proximi promovendi studio suscepimus. Ut ergo cun-
 cta in θεοφιλανθρωπίαν succedant,

*Deus, Deus Optime captus
 Annue, fac dextro claudantur ut oscine capta.*

Caput I, Nomen Erotomania explicat.

§. 1.

NOminis notitiam nos in ipsius rei cognitionem deducere,
 cum Philosophiæ consultis tum ipsis Medicis, ratum est
 atque firmum, unde nec nos illam insuper habituri sumus, bre-
 vibus considerantes ejusdem ὀνομασολογίαν, ut eo faciliorem
 viam nobis ad πραγματολογίαν præparemus.

§. 2. Ἐτυμολογία itaque dicit Ἐρωτομανίαν ὡς τὸ τῆς
 ἔρωτος quod pro amore seu desiderio quo alium prosequimur,
 sumitur, uti Lucianus ὁ τῶν καλῶν ἔρως de amore puellarum
 formo-

569.
formosiorum usurpat, & *ἄπο τῆς μαρίας*, quod furorem vel insaniam denotat. Misiss variorum Autorum hoc de vocabulo derivationibus & allusionibus, nullam litem hic movebimus, an nimirum à Manibus Diis Infernalibus ob Dæmoniacas quasi maniacorum noctu diuque perdurantes actiones descendat, uti Varro l. 2. de anal. c. 2. voluit, an à Mane, Rege quodam incredibilis Virtutis atque potentia, an vero, quoniam Græca vox est, *ἄπο τῆς μαρίας*, quod vaticinati sint simul maniaci, quamvis hoc non nisi in Dæmoniacâ mania, ubi Diabolus concurrat, & obsidet homines, contingat, vel *ἄπο τῆς μήνης* à Luna, quod ista suis motibus affectum hunc exacerbet, vel quod Diana, Luna olim Præses irreligiosis maniam induxerit Isidorus l. 4. orig. c. 7. vel denique *ἄπο τῆς μάτης* quod laxum atque raram sit, ut ita mens in hoc affectu ultra modum laxetur, proveniat, sed amplectimur eam, quæ ad naturam & essentiam huius mali, consequentia & adjuncta propius accedit, eademque intimius explicat & *ἄπο τῆς μάτης* quod furere seu insanire est, derivatur. Plura desiderantem ablegamus ad Becman. lib. de Origin. latinæ lingv. aliosque eruditos Lexicographos Græcos.

§. 3. *Συναυμία* quod concernit, Arabes ILISCHI appellant, quod effrœnum atque deperditum amorem indicat. Vid. Lexicon Medico Græco Latinum Castelli. Græcorum per ora volitat vocabulum *ἔρως* & indigat delirium istud, quod ex vitioso amore provenire solet, Vid. Moeb. in Inst. de Sympt. Facult. Ration. item *ἑσθησις*, quâ præprimis insani mulierum amores explicantur, quibus aliquis velut cæstro ad eas amandas impellitur, Refer. Gvilh. Leimario ex Suida. Item *ἀκολασία*, *ἐπιθυμία*, *ἀρεσθία*. Intemperantiæ circa res Venereas. Quæ vocabula autem generaliora sunt, aliis que mentis depravationibus interdum attribui solent. Græci quoque concitationem hanc Veneream significaturi, *σατύριον* appellaverunt, teste Plinio l. 26. c. 10. hocque laborantes malè Apulejus lib. 10. ex ungvibus perpruriscences vocavit, quod in toto corpore pruriant, rentigine Veneris que appetentia concitentur, & vel extremis corporis partibus, & rîgentibus ungvibus exultimulen-

tur in Venerem. Omnium optimè hic Affectus Græcis exprimitur per vocabulum *Ἐρωτικῆς*, quæ speciatim Infanum Amorem, quo quis affectus est, elegantissimè designat.

§. 4. Latini suo idiomate uno vocabulo reddere non possunt. Nunc salutatur à Cicerone, furor amoris, nunc amor libidinosus lib. 5. Tus. qv. Nunc audit Medicis amor insanus, uti Celeberrimus Dominus D. Sennertus in Inst. 1. 2. part. 3. §. 2. c. 4. & Magnif. Dominus D. Schneiderus noster olim Præceptor ætumatissimus, *ἄνθρωπος ἐν ἀγνοίᾳ*, in prælectionibus publicis de Mania vocitare solitus est. Thom. Willifius nominavit, Melancholiam Amorosam. Horstius Compend. Inst. Med. disp. 10. habet furorem amatorium, aliis dicitur rabies vaga. Galeni Epitome lib. de cur. anim. aff. dicit cupiditatem, amorem vehementem. Paul de Sorbait in Operibus Univers. Med. Pract. c. 75. appellat amorem eroticum, quasi dicas amorem amatorium, more ferè Hebræorum, qui, rem gravem, atque emphaticam notaturi, idem Substantivum bis repetunt. Vid. Philol. sacra Glasfii lib. 3. tr. 1. de nomine §. 17. can. 5. Rodiricus à Castro l. 2. de morb. mulier. nominat ardorem amatorium. Bernh. Gordon. de Pass. cap. part. 11. minus latine appellatur Hereos, quia hereosin & nobiles propter affluentiam deliciarum istam passionem incurrere consueverint, aliis dicitur cupiditas effrœnata, libido valida, prodigiosus libidinis pruritus, Venus inexplebilis, extrema Veneris appetentia, desiderium Veneris extraordinarium, amor exuberans, infrunitus, protervus, deperditus. Galli Une folle amour loqvuntur. Germani dicunt die unnatürliche Liebe/ die häßtige Liebes Brunst/ wem einer vor Liebe gar unsinnig/doll und thörigt wird. Belgi voer Liebde onsinig/sottelyck doen. Et quæ aliæ pro ratione unius cujusque Dialecti atque Regionis habentur appellationes.

§. 5. Sed ne brevitati gratæ studentes, magis obscuri fiamus quàm evidentes, pauca quoque de *ἑρωτικῆς* annectamus. Latè affectus hic iis attribui solet, qui aliquando ob jocum vel aliorum aliarumve sententiam explorandam, vel aliam apparentem

59A.
rentem causam philocapti existunt, & ita, ratione non nihil possi-
habitâ, honestatis atque virtutis leges violant, amentes tñ. reve-
ra dici nequeunt. Strictè sumitur pro amore qui cum delirio
& furore est combinatus, vel ob absentiam personæ adamatæ,
vel quod eadem fruisi pro lubitu non liceat. Et in hoc sensu
etiam nos usurpamus vocabulum hujus affectus, de quo in se-
quentibus pluribus prosequi est animus.

Caput II. Definitionem continet.

§. 1. Nominis evolutione absoluta ipsam Definitio-
nem, aut si vis potius Descriptionem subnectamus, ut morboſi
hujus status genuina pateſcat conditio. Dicimus igitur Erotoma-
niam, quod sit delirium ex amore sine febre cum furore, gau-
dio, ira atque tristitia, ortum trahens, à peculiari Spirituum,
animalium, igneam quasi naturam induentium, in cerebro di-
spostione.

§. 2. Multas multorum Definitiones hic colligere quid
refert? Descriptionem potius paulo accuratius examinabimus.
Delirium definimus, quo loco operæ præcium ducimus, ut præ-
primis ea, quæ id ipsum constituunt, excutiantur. Occurrit
hic Imaginatio, vid. Gal. de Sympt. diff. c. 3. non in statu suo
naturali constituta, sed turbata, læsa, depravata. Hæc uti ta-
lium sæpe sibi fingit similitudines, quæ revera non existunt, ita
hic quoque otiosa esse non vult, ut scilicet res aliàs bonas dicat
pravas, utiles doceat fugiendas, deformes ducat amplectendas,
odiosas, amandas & vice versa, juxta has pro ejusmodi vitioso
conceptu constanter agit, imaginatur, versatur, conjecturat,
appetit, rebusque modò aliquid addit, modò demit, & sic τὸ
ἐπαίτιον φάντασμα in purum transit ἐφ' ἁπτασιῶν ὅτι uti Sui-
das loquitur, quo sensu homo stolidus φανταστικός communi-
ter vocari solet, ad quod postmodum facili saltu appetitionem
accedere subtilis Scaliger in Exerc. ad Card. c. 76. dicit. Cum
enim per eandem imaginationem teste Quintiliano l. 7. c. 6. ima-
gines rerum absentium animo ita represententur, ut eas oculis
cernere ac præſentes habere videamur, nullum plane erit ἀδύ-
νατον, quin excitetur illius cupido & appetitus, qui modò di-
cto Scaligero affectus habendi existit. Siquæ rei cognitæ spe-
cies

592

cies abeat ab imaginatione, non fiet appetentia. Ignoti nulla cupido. Tanta autem in amore insano reperitur depravatio, ut quod ab alio laudatur, ejusmodi ægro culpetur, quæ uni deformis, ipsi videatur formosissima, & quis omnes ejusdem errores enarrando tempus & paginas perdere cupit? Tot enim Erotomaniacorum sunt deliria, quot dormientium somnia, & facilius, reor, Herculi clavam extorseris, quàm illos ab insaniâ illâ averteris.

§. 3. Sed nec solam imaginationem intelligimus depravatam, verum quoque ipsam ratiocinationem, ut, dato uno inconvenienti, mox plura subsequantur. Illâ enim vitiose se gerente, species intelligibiles male dijudicantur, depromuntur, exercentur, ut hac ratione affecti nihil non homine indignum patrare audeant, optimumque *καταήθειον* & *λογικόν*, quo uno à cæteris, animalibus secernitur homo, amisisse, *ἴδ' ὅς θηριώδης ἴε καὶ ἀγέλιον* uti Plato 9. Polit. loquitur, brutalitatem & agrestem immanitatem induisse dicas. Quamobrem deliria illa Sennert. in Inst. *θηριώδη* nominare libuit. Id quod Poëtæ olim in fabula de Ulyssis sociis annuere voluerunt, quos Veneficæ Circes speluncam introeuntes in spurcissima bruta & porcos mutatos finxerunt, Hesiod. in Theogn.

§. 4. Memoria tandem læsio in totum abnegari nequit, quamvis non tantam statuamus, quantam quidem duæ priores secum vehunt. Utut enim carmina amatoria & cantilenas obscenas cantitent, blaterent, aliarumque actionum castis auribus inimicarum sive à semetipsis sive ab aliis perpetratarum recorderentur, illa tn. recordatio, manca plane est, inconcinna, mutila, absurda. Multitudo objectorum sensus huc illucque moventium, vim reminiscendi obfuscat, debilitat, dissipat, ut hisce omnibus recte imprimendis reddatur impotens, veluti in aquâ commotâ, aut nulla effigies redditur, quæ appareat, aut redditur obscura & flexuosa, in immotâ autem aquâ nativa rei imago apparet, ita quoque cum delirantibus sese res habet; uti Arist. lib. de insom. c. 3. loquitur. Et sanis interdum obtingit, dum in re aliquâ occupati ab objecto aliquo fortuito revocati reliquam narrationis telam pertexere oblivescuntur. Vid.

Schenk.

Schenk. Inst. art. 4. de caus. Sympt. intern. Cave tn. quæ ex ac-
cidente fiunt, per se fieri accipias. Vid. Sennert. lib. 1. p. 3.

593
§. 5. Ad ulteriorem datæ Definitionis explanationem,
nunc accingimur, quâ hoc delirium ex amore dicitur, & tam na-
turalis quàm causalis, quæ inter amantem & amatorem non ra-
ro distinguit, inclinatio in rem Veneream vitiosam intelligitur,
quæ corpus, animæ domicilium, graviter alterat, infestatque &
mentem à recta lira, sulco, seu via declinare, & delirare facit, ut
is rationem cupiditatibus dominantem non amplius obtineat,
fiatque ἀφρων, ἀσύνετος, ἀνόητος impos. Seneca ingeniosus
de amore formæ ita pronuntiavit, quod sit rationis oblivio, &
infantiæ proximus, turbet consilia, altos & generosos Spiritus
frangat, à magnis cogitationibus ad humillimas detrudat. He-
cuba Euripidis de hac re tale fert Epiphonema, ἀφροδίτην ἀ-
φροσύνης ἀρχὴν θεὰ, Venus insipientiæ princeps Dea, id quod lon-
ge alienum ab honesto atque probando amore esse, ex disserta-
tione Medicæ Gr. Horstii de Natura Amoris patet, quem huc
transferre liceat: Est autem, inquit, quando quis formam hu-
manæ speciei pulchram ita concipit, ut in eâ & per eam excel-
lentior pulchriorque mentis ac DEI Creatoris speciem,
admiretur, ejus demq; complexum non aliter quàm secundum
naturæ legem & honestatis atque pietatis præcepta, pro adjuto-
rio vitæ præsentis calamitosæ, & vindicandâ ab interitu morta-
litate, per speciei propagationem, exoptet atque postulet,

§. 6. Qui doctrinâ de Ideis delectantur, rem explicant, in geni-
osè, quomodo ex Amore nimio fiat Erotomania. Putant enim om-
nem Maniam, & sic etiam Erotomaniam ab Ideis, fortiter Phant-
asiæ impressis, oriri. Dum n. semper Amantes cogitant de Ob-
jecto nocte diuq; quod amant, atq; modò spe, mox desperatione,
modò amore, modò irâ & indignatione, modò gaudio, modò
tristitiâ vexantur, tot & tam diversæ prorsusq; contrariæ cogi-
tationes seu, ut loquuntur, Ideæ imprimuntur Phantasiæ, quæ
eandem turbant, ipsamque Ratiocinationem pervertunt. Præ-
sertim dum ideæ istæ firmiter inhaerent memoriæ, & quovis fe-
rè momento offeruntur Phantasiæ, ut perpetuâ istarum Idearum
contemplatione occupata, solùm rebus amatoriis attendat,
B reliquas

reliqvas autem actiones velut in somno peragat, perversè & inordinatè. Id quod in iis potissimum contingit, quorum Phantasia aliàs facillè perturbatur ab objectis, vel qui intenti in rem, quendam Ideas firmiter retinent, vel etiam abutuntur Phantasia viribus, unde excellentes artifices plerumque phantastici fiunt, monente Platero, id quod eò magis contingit, si Spiritus sunt igneæ naturæ. Res confirmari possent sequenti. Novit Excell. Dominus D. Præses clinicum quendam, qui, quod semper ex opposito axioma quoddam parieti inscriptum obversaret oculis, ita indignabundus perturbabatur animo, ut metuens delirium, lectum mutare fuerit coactus, adeò efficiunt phantasia Ideas rerum operatrices. De quâ materiâ videatur Joh. Marcus Marci. Aliter tamen ad mentem nostratium vide modum explicatum cap. IV, de caus.

§. 7. Sine febre adjecimus. Facile quidem fieri potest, ut febris continua vel intermittens ex accidenti superveniat, sed non ab eadem causa productiva, quæ naturam genium & indolem Erotomania constituit, quemadmodum in Phrenitide, ejus *σημείον παθολογικόν* judicatur febris. Conf. Senn. l. e. Galen. de loc. aff. 4.

§. 8. Furorem tamen hic concurrere, Sole meridiano clarius est. Hæc notâ à tristi discernitur delirio, quod Melancholiam vocamus, & res pro se ipsa loquitur. Sævunt in alios ceu indomitabiles & hinnientes equi & cervi, quorum membra ex appetitu Venero accensa sunt, & natura laborat ad expellendum superflua, quæ in sensu disponunt ad iram & ad furorem, uti Aristoteles in Probl. de Coitu explicat, talisq; recte *λατρευετο πορνειαν ή υπόβιν*. Suetonio & Aristoteli nuncupatur, qui ad Venerem quasi prærabidus amore debachatur, & ad coitum quosque gestibus verbis & verberibus invitat. Et ubi ejusmodi depravationum adsunt testimonia, ibi, saniorum iudicio & experienciâ teste, Ciceronianum *πρόπον* vix ac ne vix quidem locum invenire poterit, sed floret tunc Cyclopium Respublica, ubi *σθεις σθενος αυξου* Hom. od. 9. Fertur equis auriga, nec audit currus habenas, seu, ut idem Poëta Virgil. l. 4. Æneid. in persona Didonis canit: Uritur infelix Dido totaq; vagatur urbe furens. Verùm longe majus est, quòd nimio

miò istò amoris cestrò conciti, sibi in etipsis sepe efuentas manus
injiciant, seq; modò cum eqvo admotis calcaribus in profundis-
sima flumina præcipitantes suffocent, modò per ignem, cla-
dium & id genus aliis terminum vitæ sibi accelerent exitialem.
Historiæ ex Foresto lib. obs. 20. Schenkiius lib. I. Rolfini. l. 2.
cas. 9. aliq; testari possunt. His sanè miserâ cæde parentat de-
speratio. Gaudium, sive lætitiã Erotomaniacis acciderã,
indicat spes, qvam de re amata consequendã firmiter concipi-
unt, ubi & multa præter decorum agunt & loqvuntur, ani-
musq; & gestibus & vultu lætitiæ signa prodit. Nunc vero tri-
stitia & ira suboritur, qvando scilicet repulsam pati pertime-
scunt, & de re amata desperant, hæc; re molesta lacesciti, ex-
candescunt, stomachantur, uti Adolefcens Plautinus in Cystel-
lariã suo satis graphice descripsit exemplo. Exanimos, inqvies.
distrahor, diripior, ita nullam mentem animi habeo, ubi sum,
ibi non sum, ubi non sum, ibi est animus, jactor, crucior, stimu-
lor, versor in amoris rota miser. An verò hic affectus Veteri-
bus etiam fuerit cognitus, determinare nolo, cum lis sit de lanã
caprinã, parumq; ægro & Medico conducibilis, arbitror tam-
en eundem iis occurrisse, licet non adeo atrocibus stipatum
Symptomatibus.

Caput III. Subjectum proponit.

§. I. Erotomaniæ genuinum reperire Subjectum primã
fronte non scrupulosa videtur meditatio, cum aliã facilè illud
in ægroto patefieri possit, si modò functiones læsæ illi parti pro-
propriæ diligenter observentur, in qvibus naturaliter jam non
amplius exerceri possunt. Verùm Philosophum Abderitam
Democritum meritò hic imitari deberemus, qvi, ut iræ & Me-
lancholiæ inveniret sedem, varia animalium corpora dissecuit,
& inde Hippocratis edicto sapienter fecisse judicabatur, dum
de sedis affectæ denominatione tot venduntur litigia, qvot ferè
hodie extiterunt Practici. Sunt enim singulares, qvi nullam
determinatam in hoc malo affici existimant partem, ideo for-
sitan, qvia observarunt, nonnunqvam in gravioribus, iisque
Polypo sepe mutabilioribus, Symptomatum exacerbationibus

ægrotos non habere, de qua corporis parte specificè conque-
rantur. Alii, quorum animos delectabilis varietatis perrepsit
aviditas, varias elegerunt partes, & modò cordi modò Sangvini,
modò Utero, modò Stomacho, modò aliq̄ humani corporis parti
ordinariam sedem, locum & focum adjudicarunt, siquidem
earundem quoq̄: actiones æq̄; imò unam magis præ altera quan-
doq̄; lædi, nemo sit, qui eat inficias.

§. 2. Antiqua gentilium superstitio singulas humani cor-
poris partes singulos Deos obtinere existimavit, & amoris se-
dem in oculis potissimùm collocavit. Caput Jovi, Neptuno
pectus, Marti frontem, Junoni supercilia, aurem Memoriae,
Dextram Fidei, Dorsum & Posticas partes Platonis, pedes Mer-
curio, genua Misericordiae, talos plantasq̄; pedum Thetidi, di-
gitos Minervæ, ubera, renes, & inguina Veneri, oculos autem
ejusdem Filio Cupidini consecrarunt, in quibus ceu speculâ
quâdam excubet. Oculos enim dixere Veneris illices, & poten-
tissimum ejusdem incitamentum, quorum fulgor & amabilis
intuitus quodam quasi moriù vitalia populetur, & morficando
medullas depascatur. Quo spectant versus illi Musæi: Fit via
trans oculos, oculi figuntur ab ictu, Vulnus in alta virum sen-
sim præcordia manat. Pulchritudo tamen celerius telo perfo-
dit & per oculos in animum delabitur; oculus namq̄; via est a-
matorio vulnere, inde etiam morficantes Apulejus vocavit.
Cyrus abstinuisse dicitur ab aspectu elegantis foeminae, ne ca-
deret. Corpus, inquit, latinæ eloquentiæ Princeps, Cicero in
Offic. aptâ compositione membrorum movet oculos, & dele-
ctat hoc ipso, quod inter se omnes partes quodam quasi le-
pore consentiant, ut non omnimodè errare putentur, qui ducti
his sententiis, Græcum ἑρωτα, dictum credant ἄπὸ τῆς ὀφθαλμοῦ
à visione, secundum tritum: ἐκ τῆς ὀφθαλμοῦ γίνεται τὸ ἔρωτι; quo-
niam visus sensuum sit præstantissimus. Vid. diss. Horst. de Amo-
re. unde amor per oculos influere dicitur, quatenus aspectus
amatae rei ardorem in animo amantis generat. Crescit enim
assiduo spectando cura puellæ, & Propert: si nescis, oculi sunt in
amore duces. Visus, & alloquium convictus, oscula, factum, uti
Accursius p. 13. ad leg. Jul. dixit. Et hinc mirum non est, quosdam
eò

597
eò pervenisse, ut statuerint homines solo visu sæpe effascinari,
non quidem omnium, sed eorum potissimum, quorum Spiritus
ex impuro sanguine procreati emittantur, uti eruditè Langius
ait, nec alienus ab hoc est Fracastorius ita explicans, quorum hu-
mores & Spiritus adeò à natura aliorum sint remoti, ut penè ve-
nena evadant. An nervi amatorii hic quid conferant, valde du-
bium est. De cætero legi possunt Jean Ludov. de la Corda Jesui-
ta in comm. ad Virg. ec. 3 & Comm. in Panyrol.

§. 3. Sed quò prolapsus sum, dum amorem in homine, ge-
neraliter vel vulgariter loquendo, spectare adamavimus, nun-
cium mittimus, & hisce aliorumq; plurimorum sententiis reli-
ctis, unicam cum Galen. l. 17. de ulu part. c. ult. Alexand. Mas-
sar. l. 1. prælect. c. 22. D. Rolincio tract. de part. cap. aff. disp. 4.
Schenkio, Sennerto l. 1. c. 13. & divo sene Hippocrate agnosci-
mus *specialem partem primario affectam, Cerebrum.* In omni-
bus, inquit Massarias, l. c. deliriis (ergo m. in Erotomania) af-
ficitur cerebrum (modò secundùm substantiam modò secun-
dùm Spiritus modò simul) & mali hujus sedes est perpetua, &
Hippocrates *περὶ τῆς ἰερῆς νόσου* ait. *Καὶ τὴν φρονημὴν μά-
λιστ' ἀφ' ἧσ' ἐστὶν ἡ νόσος καὶ βλεπομένη καὶ ἀκούουσα καὶ γινώσκουσα τὰ
ἐξ ἑαυτῆς καὶ τὰ κατὰ τὸν δὲ αὐτῶν καὶ μαυόμεθα καὶ παραφρο-
νέομεν.* Hac parte, scilicet cerebro, sapimus, intelligimus, vide-
mus, audimus, turpia & honesta cognoscimus, eà ipsà insani-
mus & deliramus.

§. 4. Afficitur cerebrum plerumq; per *ἰδιοπαθειαν*. Nam
pertinacia & diurnitas istius affectionis, quæ aliàs efficacissi-
mis medicamentis, iisq; sæpius iteratis vix auferri potest, testa-
tur, maximè materiæ peccantis partem, & fomitem quasi mali in
loco aliquo *ἐνδοτῶν* penitiorè, nobili & accomodo foveri, unde
vel nunquam vel difficulter & magnà cum circumspectione re-
moveri queat; qualem sane totam cerebri substantiam medul-
losam cum suis gyris esse oportet, ubi ex ipsius patientià nimi-
um læsà, vicio scilicet, vel ibidem generato, vel aliunde ipsi com-
municato, deliria suboriri cogitur, & furor postmodum omni-
um optimè solennia sua celebrat *ἐπιθία*.

§. 5. Nolui hic, quod dicitur proverbio, *oculos confi-
gere*

gere cornicum, quasi priores nihil scisse videantur. Præterid enim, quod à priscis, iisq; eruditis jam inde seculis, ejusmodi affectus inter mala cerebri, quod ipsis (penè dixerim Neotericis) regia quædam Palladis arx, in quâ totius animantis resideret regimen, audivit, non oscitanter fuerint crediti & relati, vel argumento maximo esse potest, de recte assignata parti affectæ Medici curatio, quippe quâ constat, vix meliori viâ abigi malum, quàm præmissis præmittendis, remediis Cephalicis, caputpurgiis olim dictis, Spiritus animales, cerebrumq; alterantibus, Confortantibus, Specificis, uti iterum Sennertus l. 3. p. 2. c. 4. de cognoscendis locis affectis, & Schenkus loco supra citato pluribus affirmarunt. Ex quibus facile mentem nostram quivis intelligit, nos non de Subjecto Philosophicè & absolute spectato, sed Medicè, organicè seu cum relatione ad organa, differere. Vid. l. 1. præf. Sennert. p. 2. c. 10. de amoris insani ex philtis curatione. Quorum tamen controversas ventilationes Syrraxi disputationum forsitan, ponderabit prolixius modò æque modestius.

§. 6. Non tamen negandum est, quod sæpè etiam per *συμπλοκα* afficiatur cerebrum affecto sanguine, affectis partibus in hypochondriis sitis, cum primis autem utero. Sic quando Massa sanguinea, ut mox dicetur, impura & Ærea est, simul afficitur cerebrum, quatenus à Corde eò propellitur, & cerebrum insomniis & variis amantum cogitationibus vexatur, aptum est redditum ad recipiendum. Unde vel propterea alii Cor quoque pro parte affectâ habent. Hujus rei exemplum refert Cornax l. 1. cap. 3. consult. medic: Assidebat, scribit, nobilis quidam (insanus præ amore) juvenis nobili & honesto cuidam fœminæ viduæ, cujus nuptias ambiebat. Hic in prandio ad mensam cum colloqueretur, ecce, vena in temporibus prope aures illi sponte aperta est, & profluxit copiosius sanguis. Ex quo patet, sanguinem in amantibus & ab amore insanis copiosum & fervidum ad cerebrum propelli, qui deinde causa sit Spirituum fervidorum.

§. 7. Quod Hypochondriaci præ aliis frequentius in insanum amorem incidant, quotidiana loquitur experientia. Non solum enim ex vitio lienis aliorumq; viscerum læditur sanguis, &

599.
& animales Spiritus, sed & hypochondriaci constanter satis cogitationibus suis inhærent, unde facile idea quædam imprimatur Phantasia, quæ turbet eandem. Helmontius existimat Ideas maniacas unice in liene ejusq; Archeo habitare, non verò in cerebro, postea autem Archeum jura sua exercere in cor & cerebrum. Quod, ut in totum non approbamus, hoc tamen fateri cogimur, quod plerumq; causa remota in Liene & hypochondriis hospitetur, unde & vomitoria Maniacos optime curant.

§. 8. Quemadmodum & sæpe ab utero & testibus ad cerebrum transmittitur, unde & *ὄσπερ οὐαία* oritur. Novit Excell. Dominus D. Præses Nobilem quendam coelibem, à cujus testibus, vel potius vesiculis seminalibus, quando diutius retinetur semen, aura quædam ascendit versus ventriculum ipsumq; cerebrum, quæ concoctionem profus lædit, pervigilias excitat & totum corpus reddit torpidum & segnius, tristitiamq; inducit. Hujus phantasia si debilis esset, & amoribus vexaretur, faciliè propterea turbare poterit.

Caput IV. Causas recenset.

§. 1. Quàm necessaria causarum requiritur cognitio, tam difficilis in hoc præprimis affectu est earum investigatio. Modus enim generandi & natale solum, ut debite assignaretur, tot Veterum ac Neotericorum quorundam sunt ventilata sententia, quot in perinvestigatione partis affectæ colligi potuerunt discrepantiæ, ut tamen nostram sententiam, salvis aliorum opinionibus, quid nobis de hoc nodo Gordio videatur, explicemus, præcedenti innixi Definitioni, statuimus peculiarem Spirituum animalium igneam quasi naturam induentium dispositionem.

§. 2. Si rem accuratioris judicii lance examinare conamur, veritati & rationi non multum videtur dissentaneum, animales Spiritus omnium subtilissimos puros & tenues, pro diversitate humorum, in M. S. contentorum, diversimode quoq; moveri, agirari, affici, turbari. Sangvine namq; Spirituum generationi dicato, scærente humore præco, corrupto, fixo, lento, turpi,

600

turpi, illaudabili &c: Spiritus animales talem facile induere indolem sobrie philosophatur Sylvius. E contrario autem illò existente nimis mobili, \ominus lino, \ominus troso, \ominus reo, inflammabili, & hos eidem assimilari, vi oppositorum quivis non iniq; iudicans præbebit assensum. Quid aliud volunt morbi humorales communiter dicti, qui pro natura humorum vitiosorum, in quibus figuntur satis superq; furiunt, & curatione methodica in nomine & numine divino suscepta, feliciter tolli possunt?

§. 3. Nec aliter in hoc affectu Spiritus animales se genere degeneres, impuros, inflamatos, deturpato, prioribus dextrè explicatis asserere persuademur. Sangvis δ υαρογίαν Nitro sulphuream nactus, humoribusq; acerrimis, inflammabilibus ac veluti stygiis, uti Clariss. Willisus cap. de Mania vocare solet, & non tam quantitate quàm qualitate peccantibus, adulteratus, tantum abest, ut laudabiles generet Spiritus, ut potius efferos, incitato, elasticos, & quasi igneos reddat. Illi enim in cerebro, tanquam parte nobiliore, descedente insuper à temperie naturali, collecti, vel aliunde sub α αθυμίδρωσιν & substantiæ spirituosæ χ έρου apportati, rarefacti, Spiritus animales accendunt, ut hi, quo tenuior fuerit substantia, tanto ad agendum promptior est, σ υμμετρεῖται naturalem & sphaeram activitatis suæ prætergredientes igneæ quasi evadant naturæ, hæcque constitutione partes sensibiles & meninges cerebri irritent, species non nisi vitiosas depravatas phanthalæ representent, pravamque imaginationem fortificent, quo factò intellectus impeditur, iudicium pervertitur, ratiocinatio turbatur, distrahitur, depravatur, ut non possit eligere quod salutare, aut fugere quod vitandum, sed cecà feratur cupidine atq; libidine in appetendo, amando, habendo, quod antea averfabatur, & vice versa. Omnia in transversum rapiuntur ut nullus sensus amplius fere sibi constet, & caput sexcentorum aliàs Dominus seipsum gubernare nequeat, talisq; homo ferinam plane induat naturam.

§. 4. Rem ita se habere testatur præter Hippocratem, Riverium Galen. de loc. aff. l. 3, c. 14. scæpius laudatus Sennertus lib. 1. præf. 2. c. 9. de Melancholia in genere & lib. Inst. 2. p. 3. Omnis, inveniens, depravatio imaginationis & ratiocinationis ortum

tum habet à vitio Spirituum animalium, qui pravè dispositi simili modo phantasiæ offeruntur. Hinc Ilias & Lerna malorum Symptomatum, transmissi per nervos ad totum corpus stante pede properant, & variarum exacerbationum causæ existunt. Ad id mali non minimam præbent ansam concoctiones, digestiones, fermentationes, Sangvificatio, Chylificatio, suis officiis non ritè ceu decebat, in Venarum arteriarumq; humoribus attenuandis, depurandis, propellendis, perfungentes. Fomes etiam & minera hæreditaria esse potest, quæ vel in utero materno attrahitur, vel ex suctione lactis nutricum Venerea hujusmodi pravis scatentium humoribus.

§. 5. Quemadmodum Spiritus animales propter Sangvinis *δυσρροιας* scèpe læduntur, ita & læduntur à semine corrupto in viris æq; ac foeminis. Quanta enim corpori contingat mutatio à seminis in corpore præsentia, etiã in naturali constitutione, id norunt qui ex ephebis in pubertatem veniunt, & tam notabilis Eunuchorum status evincit. Inventis vasis Lymphaticis, quæ facillè in conspectum veniunt, quando discissò Scrotò vasa Pampiniformia ligentur ante testiculorum exsectionem, res facillè explicatur. Quando enim diutius retinetur semen in vesiculis seminalibus, ibidemq; corrumpitur & putrescit, tunc A illud resolutum unà cum S ilibus ferocientib; comiscetur Lymphæ, quæ totam M.S. postmodum turbat, & A re suo Spiritus animales accendit.

§. 6. Peculiarem tamen diximus dispositionem, quã aliam malignam venenatam & potentiolem adesse inuimus, quæ uti in plerisq; deliriis deprehenditur, ita hic se quoq; immiscet, & comprobatur experientia Gravissimorum Medicorum, Galeni, Rolsincii, Deusingii, Sebizzii, quibus longè sumus inferiores ut temerè ipsas ogganniamus. Vehementes quoq; actionum & symptomatum excessus, ingens incendium, nec tamen febrile, analogismus naturæ venenatorum agentium, & peculiarem vim maniam inducendi habentium, adhibita specifica, testantur.

§. 7. Chymicorum quidam hanc rem per Mercurium sublimatum, Spiritum vitæ inflammantem, explicare & determinare volunt, sed quomodo tot motuum varietates, durati-

C

ones,

602.
ones, exacerbationes, excessus, recursus &c: extricent, ipsi videant Hermetici.

§. 8. Qui ulterius progrediuntur, & hoc malum à materiâ hæctenus depictâ dependere adhuc ambigunt, videntur ad aliud principium activum velle confugere, Archæum videlicet nervos dirigentem & præter naturam irritatum, qui sine Spirituum & Sangvinis ministerio tales sæpe in corpore excitet affectus. Quam tamen opinionem nostram non facimus, cum Medicorum sit, saltim in corporis animati affectiones inquirere, non vero in ipsam animam.

§. 9. Causas proximiores rectè excipiunt Remotiores, quæ in rerum naturalium numerum annumerantur, ubi Temperamentum Cholericum, interdû quoque; Sangvineum sibi primum vendicant locum, quatenus accensionem Spirituum facilius juvant, & malum hoc promovent, quorum exempla Rolfincius, Timæus, Galenus, in libris suis adduxere. Accedit, dicit Paul Sorbait in Med Univ. præcipuè naturis calidis hæc affectio, libidinosis, ætate vigente, & quæ in deliciis vivunt, & præter consuetudinem à Venere abstinere.

§. 10. Ætas juvenes frequenter accessit, ad res Venereas apprimè accommodabiles, hinc quoque; est, quod inter morbos juveniles Gal. l. de aer. loc. & aqua c. 3. referatur, quamvis Senes cum Platero hujus mali immunes non faciamus. An verò fusci, nigricantes, biliosi, graciles & pilosi huic malo præ aliis sint obnoxii, Metoposcopis disceptandum relinqvamus.

§. 11. Naturalis partium constitutio & diathesis cogentia, si quicquam in aliis morbis conferre valet, in hoc affectu suum quoque; adjicit solum. Vid. Petrus Nosol. Harm. l. r. Corall. 8.

§. 12. Circa sexum tandem non alienum esse arbitror investigare, quibusnam hominibus præsens accidat delirium. Antorum nonnulli hoc torqueri putarunt Viduas; hæ enim cum à congressu antea consvero abstineant, fit, ut semen intra uterum excretum, & diutius retentum, malignam qualitatem concipiat, eandemque; Spiritibus communicet Gal. l. 6. de loc. aff. Impotentium uxores, quæ salaciores, & per medicamenta steriles

les factæ sunt. Virgines adultas, & Moniales, ob vitam cœli-
bem, si magis aliis castæ & pudicè esse volunt, semine tamen ad
tentiginem clitoris usq; abundant, & quibus philtrea sunt pro-
pinata. Verum æq; viris ista advenit passio, quoniam fœmi-
nis plerumq; existunt calidiores, id quod in masculis bruto-
rum, qui cum furia & impetu ad implendum coitum moven-
tur, ad oculum patet. Videatur tract. Physicus de form. hom.
in Utero celebris Sperlingii c. 1. quæst. 6, Id ipsum quoq; in Me-
dicorum Scholis unanimiter docetur, ut quò frigidiores sunt
fœminæ, eò minus expleri voluptate, quò fit, ut in Venereâ illâ
voluptate Viris magis perdurent. Quemadmodum etiam Vir,
utpote muliere calidior, velocius motus habet, quorum causâ
ardentius & citius desideria sua terminat, ita mulier, ut est frigi-
dior atq; ad multa tardior, sic in voluptate finienda frigidiuscu-
lè se habet, & perdurat magis. Exemplo est Messalina ex Plinio
l. 10. c. 36. inexpleræ libidinis fœmina, quæ nobilissimam è proflu-
tutis, ancillam die ac noctè 25. concubitu superavit, & lassata
Viris sed non satiata recessit, ad quod alluisse videtur Tiresias,
qui arbiter ad decernendum electus, Jovisne an Junonis major
esset in concubitu voluptas, sententiam tulit, viros ardentis, mu-
lieres pertinacius amare atq; concumbere. Vid. Stat. lib. 10. Theb.

§. 13. Res non naturales observandæ veniunt, ubi aër,
in quo versari necessum est, noxius habetur is, qui siccitatis & ca-
liditatis justam transgreditur temperiem. Sic officinæ æstuo-
sæ & balnea calidiora ejusmodi ægrotis, ibidem plus æquò per-
cunctantibus, parum conducunt quæ aliàs variis fœtidis, cras-
sis, vitiosis particulis scatent, ubi Galen. com. 4. in 6. Epid. mo-
net. In aère, in quiens, calido concluso, vel vaporario dormire,
ne sanis, nedum ægris expedit. Et radii solares æstivi, diebus
imprimis canicularibus quo Syrius corpora microcosmi nimio
suo calore mordet, hic quoque accusantur. Amatus Lusitanus
centur. l. cur 38. puellam refert insanam factam, quæ caput ad
Solem lavasset. Autumnum tamen cum divino Sene §. 3. περι
φύσις ἀνθρώπων non plane spernimus. Victus malæ coctio-
nis, calidâ & siccâ qualitate, ordinariâ quantitate peccans, ut &
vinum generosum, malum magis augent, quàm infringunt.
Venter mero æstuans cito despumat in libidinem; sine Cerere &

609.
Bacho friget Venus, quod eleganter explicat Erasm. chil. 2. cent. 3. adducens illud Athenæi

Ἐν πολλοῖσι γὰρ κύρισι ἐὰν δέτοῖς κακῶς
Περίλοιπιν & ἐν τῷ ἀφροδίτη βροτοῖς

i. e. Saturis Venus adest, cæterùm infelicibus miserisq; nulla ad-
est Venus mortalibus. Uti autem corporis intempestiva quies vi-
tiosis humoribus commodum persistendi offert pulvinar, ita
immoderatus motus nullo non caret vitio. Somnus nimius
excrementorum excretionem retardat, & excrementa cumu-
lat. Hæc etiam, quantas in œkonomiâ hominis turbas exci-
rare soleant, si præter jus temporis & qualitatatis fiant, menstruo-
sis & à Venere diutius abstinentibus occultum non est. Exem-
plum nobilis cujusdam matronæ, propter retentionem seminis
venerisq; desiderium Erotomaniacæ factæ Platerus l. 1. pr. c. 3.
& Schenkius l. 1. obs. 4. refert. Sic de Virgine maniacâ ex ea-
dem causâ laborante refert Dominicus Leoninus cap. de Maniâ.
Ex suppressione hæmorrhoidum Zacut. Lusit. prax. admir. l. 1.
obs. 31. Animi tandem pathemata ad hoc satis valida esse testa-
tur ira, terrores, metus vel à visis spectris, rebusq; tremendis,
mœror, tristitia, invidia, *Σηλοῦπια* & qui primo dicendus erat
loco, amor, quæ mala non perpetrat? Hisce antea enumeratis
levi aliâ accedente causâ calor & Spiritus animales inflamman-
tur, turbantur, digestiones impediuntur, cruditates augentur,
& corpus miserè affligitur, ut furor præ foribus sit. Sic Valerius
Max. l. 5. c. 7. refert, quod Antiochus, Seleuci Regis filius, no-
vercæ Srratonices infrunito amore correptus, ad ultimam ra-
biem fuerit redactus.

§. 14. Præter jam enumeratas etiam præternaturales in-
cidunt causæ, quibus opitulatur alia deliriorum genera, aliiq;
affectus præter naturales. Sic febres ardentes comodam huic
malo porrigunt manum, quatenus per has sanguis, corpori nu-
triendo utilis, in venis & arteriis adeò corrumpitur, ut Spiri-
tuum animalium ingens oriatur incendium, quibus cerebri tem-
periem calidam & siccam suppetias ferre Forest. l. 10. obs. 27.
dixit. Nec melioris monetæ habentur Epilepsia, Phrenitis, Me-
lancholia, quorum exempla vide sis apud Gvilh. Fabr. Hildan,
cent. 4.

cent. 4. obs. 9. Et quod ex Utero furor iste nonnunquam pro-
rumpat, tam notum quam quod notissimum. Quoties etiam
à Viris longo rerum usu & experientia exercitatis observatum,
est, fomitem hujus mali excitasse sterilitatem, seminis retentio-
nem, imperfectam ordinarii lunaris tributi solutionem, Venena,
& Philtra, quorum materias ob præcavenda quorundam Philo-
sophorum impium abusum hic omisimus. Vide tamen Forest.
l. 4. obs. 27. Borell. cent. 1. obs. 63. Rolfinc. conf. med. conf. 8.
Sennert. l. 1. pract. p. 11. c. x de amore ex philtris. & Greg. Horst.
l. 2. obs. 28 aliorumque observationes rariores.

§. 14. Quod autem causa ubique absit supernaturalis,
affirmare planè non possumus, funestæ enim Medicorum histo-
riæ satis id ipsum affirmant, quæ non tantum immediate sed et-
iam mediate per Sagas, Veneficas aliq; Dæmonis mancipia, per-
missu scilicet divino evenisse narrant, ut verè in istas tritum qua-
dret Distichon. Non audet Stygius Pluto tentare, quod audet
Efrœnis Monachus, plenaq; fraudis anus. Actiones illorum
quæ non sunt naturales neq; animales, neq; hominis sed Diabo-
li satis id ipsum evincunt. An verò impurus iste Spiritus ægro-
torum humoribus atq; Spiritibus sese immisceat, & ita corpora
divexet, & ad perpetranda nefanda scelera instiget & alliciat, ex-
plicent alii Vid. Joh. Wierus l. 3. & 4. de lamis. c. 9. Liceat ex
Fernelio l. 2. de abd. rerum caus. nobilem illum juvenem in me-
dium vocare, qui postquam convulsionibus laborasset durisfi-
mis, Medicorumq; pharmacis irritò successu bene excruciatu-
s esset, Dæmonem tandem in veteris vocibus, lingvis, & Sardonio
risu prodidit, quod sic astutè Medicos circumvenisset, ut corpus
hoc frustraneis medicamentis penè jugulassent. Sed de eâ a-
gere nec animus nobis est, nec instituti nostri ratio permittit.

§. 15. Circa causas hujus capitis incidit supra citatus
Accusii versus; visus & alloquium, convictus, oscula, factum,
qui monet, ut contrahamus hoc negotium & paucis modum to-
tiusq; progressionis ordinem, qui nobis tenui ingenii acie affe-
qui licuit, erudito Lectori sistamus hunc. Primum se nobis of-
fert objectum, id ipsum objicitur sensui externo v. g. oculo per
speciem, hæc species per nervos opticos, in eum implantatos,
& Spi-

& Spiritus in ipso contentos, sensui communi transmittitur, isthic cum apprehendit & dijudicat, phantasma vel idolum in phantasia exurgit, dumq; exemplar istud aliquantò diligentius examinat phantasia, elicit notitiam utilem vel inutilem, quam cognitionem assensio vel dissensio (prout nempe objectum apprehensum apparet) sequitur, hanc insequitur appetitus, postmodum appetiti persecutio. Hinc affectus, amor, tristitia, sollicitudo adjuncta ira, gaudium. Hæc pathemata movent potentias motrices naturales, quæ mota variè movent vitiosos & corpore latentes humores. Hi afficiunt Spiritus animales, ut ab illâ depravatione & inquietudine incalescant & igneam quasi induant naturam. His presentibus delirium adest.

Caput V. de Differentiis agit.

§. 1. Ad differentias nunc properamus, in quorum enarratione, consuetæ satisfacturi methodo, quadruplicem earum, classem annotabimus.

§. 2. Respectu Generis alia constituitur recens, alia inveterata, chronica, confirmata, hæctica, quibus alia ab aliis species referri solent, ut *ὑδροφοβία* fuga aquæ, seu abominatio liquidorum, ut & *κυν-λυκ-γαλε-ἀθροπία* quæ iis accidit, qui à cane vel lupo rabido aliisve animalibus iracundis demorssi fuere, & propterea canes, lupos, feles imitantur, noctu exiliunt è lectis, & ad diem usq; inter sepulchra diversantur, facie pallidâ, oculisq; arescentibus, & lingvâ sitibundi, cruribusq; exulceratis, Chorea S. Viti, quo delirii generel, qui laborant, tanto saltandi desiderio feruntur, ut nullâ fermè interpositâ morâ dies noctesq; choreas ducere gestiant, usq; dum ad terram decidant. Tandem affectum hunc cum Melancholiâ quendam habere asinitatem Schenk. art. 4. de Sympt. sens. Inter. asserit. Hoc enim qui detinentur nunc læti nunc tristes incedunt, prout spe, aut gaudio potiundi re amatâ tenentur, vel planè desperant.

§. 3. Causarum autem ratione totuplex ea esse potest, quotuplices ipsæ existunt causæ atq; humores, in iisq; latentia semina, à quibus exasperationem sibi attrahit. Naturalis est, quæ communiter externam, qualis sunt philtra, venæna &c: & inter-

internam agnoscit. Supernaturalis autē ex Dæmonum præstigiis atq; incantationibus ultrò se manifestat. Hæreditaria illa est, quando malum à parentibus statim in ægotum fuit transplatum.

§. 4. Subjecti ratione satis congruam æstimamus, quæ per essentiam seu *ιδιοπάθειαν* & quæ per *δευτεροπάθειαν* seu aliarum partium consensum constituitur.

§. 5. Temporis postremò respectu alia *ἐν ἀρχῇ* incipiens, alia *ἐν ἀυξήσει* angescens, *ἐν ἀκμῇ* florens & *παρακμῇ* remittens est, alia lenis quæ per Symptomatum tractabilitatem facilius compeSCI potest, alia periodica seu per intervalla irruens, alia continua sine intermissione agens, quæ neque precariis persuasionibus, minis vel plagis demulceri potest, & hæc plerumq; ægotum usq; ad mortem concomitatur.

Caput VI. Signa producit Diagnostica.

§. 1. Ne clausis oculis Andabatarum more pugnemus à differentiis ad Signa progressum facimus, quæ τῶ ἀδύλα δηλοτικά & universæ Medicinæ fulcrum à Galeno de cons. arh. c. 15. nominantur. Imminentis mali signa habentur mutatio morum in deterius, dolores capitis continui, vigiliæ pertinaces, dispnoea, somnus turbulentus, insomnia, tinnitus aurium, risus, tristitia, terrores, curæ, taciturnitas meditabunda, oculorum lusus, frequentes ad Veneream iracundiamq; stimuli, nocturnæ pollutiones &c: Bernh. Gord. p. 211. posuit *ἀνορεξίαν*, totum corpus maceratur, & habent profundas cogitationes cum suspiriis luctuosis, & si audiunt cantilenas de separatione amoris flere incipiunt tristarique, sin de conjunctione, ridere incipiunt atque concinere.

§. 2. Præsentis autem signa sunt, quando solitarii atque tristes existunt cum oculorum jactatione, levitate & faciei rubore, videnturq; omninò concuti. Pulsus mutantur, teste Galeno, dum rerum Venerearum aliqua sit mentio, præsertim ad aspectum ejusmodi pulchræ formæ, quam sibi impressere, temporis verò progressu, patientes fiunt impatientes, rixantur, lachrymantur, aliquando effusissimè rident, inordinatum sermo-

nem

nem texunt, idq; unâ vice magis quàm alterâ. Hic enim affectus suas quoq; habet exacerbationes, & dum lucida sunt intervalla, resipiscere videntur, sed accedente iterum paroxysmo, affectuq; ad flatum tendente, turpia apertissimè loquuntur, siqve mares sunt, foeminas, sin foeminae, mares accedentes ad obscœna invitant.

§. 3. Alii Practicorum apponunt delirium absq; febre, aspectum horrendum, horrenda narrant, vestes dilaniant, capillos evellunt, effringunt carceres, calcitrant pedibus, verberant manibus, ungvibus, pugnis, morsu corpora propinqua lædunt, sibiq; ipsis pariter ac aliis obviis manus inferre tentant violentas. Alii Specialiter hoc annotare volunt, quod hi primum quidem audaces, confidentes & temerarii sint, deinde ad prodigium usq; validi, ac robusti, postmodum indefessi, & nunquam fere delassati, tandem etiam quod absq; sensibili noxâ multa perferant adversa.

§. 5. Signa deniqve sunt vel propria vel communia, illa sunt, ubi calor essentialiter inhærens secundum motum qualitateq; consideratus sine febre existit, distinguiturqve hæc ratione à Phrenitide. 2. causæ præternaturales & non naturales si præcesserint, ultro mali conditionem ostendent 3. Signa exhibitæ philti ex vehementissimis Symptomatibus apparebunt, ubi etiam, juxta Hippocratem, adstantes sunt audiendî, si nimirum similem quis viderit affectum, & hunc talem pronunciat.

§. 6. Communia ultimò adjungere signa convenit, suntq; quæ in aliis deliriis quoque reperiuntur, ut sunt depravatio rationis, Spirituum animalium impuritas, accensio, furor &c. Plura apud Avicenn., l. 3. tract. 4. c. 23. & apud Christ. à Vega l. 3. art. med. f. i. c. 17.

Caput VII. Prognostica Signa affert.

§. 1. Morbo sistere Prognosticon non plane est nullius Difficultatis, cum Hippocrates apertè scribat §. 2. aph. 19. τῶν ἐξέων νοσημάτων ἡ πᾶμπαν ἀσφαλές ἐὶ προαγορεύσεις ἢ τὴν ὑγείης, ἢ τὴν θανάτου. Et quoniam hoc Medici auctoritatem defendit, artisq; gloriam conservat, ut vel lætam vel tristem affectus

699.
affectus expectes catastrophem, divinus senex temerarias Audaculis dissuadere voluit prædictiones, interdum obtestationibus factas, cum eventus prædictionibus, ob subitas mutationes aliaq; contingentia, non semper respondeat. Nos, quò tutius procedamus, morbos considerabimus, quatenus vel minus lethales, vel dubii, vel deniq; necessariò lethales judicantur. Hunc ergo affectum medio inferendum loco pronunciamus.

§. 2. Periculo quòd non careat, partes testantur nobiles, cerebrum, cor, imò ipse sanguis, corporis nostri Lar, quæ, pro quantum! à statu naturali recedunt, nec tamen ideo simpliciter existunt lethiferæ, nisi æger vel sibi ipsi manus cruentas inferat, vel nimio motu vires minuat, vel fame pereat miserimè.

§. 3. Hinc ratione salutis cùm ad Genus respicimus, quòd de malo incipiente meliorem curationis spem suscipere, permittit, quàm de habituali, confirmato & inveterato; tum ad Subjectum, quòd affectum reddit mitiorem, quando partes nobiles, ut cerebrum &c. non per idiopathiam quandã laborent, sed per consensum. Gravior est, in quo jam per essentiam cerebrum ægrotat, quàm per consensum, & quòd sæpius redeunt Paroxysmi, eò semper deterius est, quòd autem tardius eò melius. Quòd nobiles etiam partes sunt, eò majus periculum in recessu habent. Pejor quoque est affectus, si vitiosus, peculiarisq; quidam humor, vel philtrum cum totã M. S. mixtum, restagner. Melitia etiam complexionis calidæ augmenta lucratur ab ipso sanguine. Pessimum autem malum est illud, quando dispositio vel intemperies accedit congenita atque hæreditaria. Hujus cura maximè difficilis habetur, & naturalia vitia pleraque insanabilia.

§. 4. Ratione durationis *χρονικός* fieri potest, si in primã herbã non statim extirpetur malum, sæpe etiam longissimus esse solet, si vita accedat malè morata, quæ brutales insultus ceu igniculos in animo excitet, causamque contumacem blande quasi foveat, nec locum salutaribus monitis relinqvat, ubi totius vitæ individuus comes esse perhibetur, & tribunal Veritatis subsequitur certissimum, *ἀνεπίτητος ἀνεπαύτως* Insomendabilis immedicabilis.

D

S. f. Ra-

820.

§. 1. Ratione eventus ejusdemq; modi facilior est, quando crises, non extra moderaminis orbitam contingunt, & cum *σφοδρα* accedunt, dum benigniorem morbum, mitigationem ac levamen ejus pollicentur. Superatâ causâ morbificâ, vel medicamentis per vias ordinarias expulsâ, affectum ad salutem terminatum legimus. Sin immoderata fiant, prosteruntur vires, materia peccans indies incrementa capit, novaq; accessio Symptomatum cum malitiâ conspirantium mortem appropinquantem annunciat, ubi tamen mulieres & senes judicantur desperatiores. Optatum signum est, quando corpus de die in diem magis reficitur, nec ad dicta vel objecta Venerea amplius turbatur, sed in sexu seqviori menstruorum purgatio supervenit. Viris autem hæmorrhoides sponte aperiuntur, alvus fluit, & viæ urinariæ non amplius sunt obstructæ.

Caput VIII. Methodum medendi pertractat.

§. 1. Præternavigatis scopulis circa Definitionem, Subjectum, Causas, Differentias & Signa quæ ad *θεωριαν* seu *φυσιολογιαν* hujus affectus videbantur spectare, nihil restat amplius, quàm ut ad methodum medendi progrediamur, præsentisq; affectus *θεραπειαν* subjiciamus. Ne autem, quod Aristoteles graviter quondam succumbens, Medico suo injunxisse dicitur, Ne me, inqviens, cures, ut bubulcum aut fossorem, parvi pendamus, Cæsalpini verba nobis in aurem dicta putabimus. Qui curationem aggreditur, sciat corpus humanum, circa quod versatur esse nobilissimum, adeoq; magnâ cum circumspectione pertractandum. Qui enim experimenta per mortes facit, is parum turò atque jucundò, citò quidem, si sat bene jucundè medetur. Ut itaque cura nostra rite succedat, Indicationis triaga, præsidiorumque materies facem nobis præferat accensam, cujus vestigia, veluti statuas Mercuriales merito observamus, usque dum ad sanitatem, tanquam exoptatum scopum, perveniamus.

§. 2. "Ενδειξις curatoria in Paroxismo morbum Symptomataque, per contraria *κατὰ ἔννοιαν, δύναμιν, καὶ δῶσιν, ἐκ αἰτιῶσιν καὶ φαντασίαν* imminuenda s'vadet, & humores quomodo docuq;

docunque peccent corrigendos jubet, vapores ad caput tenden-
tes inhibeantur, peculiarisque materia, quæ morbo fomitem
præbet, fervidamque in Spiritibus excitet dispositionem relegetur
protinus.

§. 3. Præservatoria extra paroxysmum curatoriæ asso-
cianda venit, quorum utraq; rebus opponitur præternaturali-
bus, novumque humorum affluxum prohibet, sique maligni-
tas quædam accedat, alexipharmacis removeri debet, sed caveas
velim ab immodicâ ὑπερωτικῶν καὶ ἀνωδύων usurpatione.

§. 4. Vitalis denique præsentis considerat vires, & ad-
huc integras conservandas, amissas reparandas docet, reliquisq;
visceribus compassibilibus, per alimenta medicamentosa &
medicamenta alimentosa, auxiliatrices manus præbere præ-
cipit, ne plenis velis in morborum mare dejiciatur æger, & quo
rari emersi, in quo multi submersi sunt. Circumspectus Medi-
cus videat potius, ut naturam habeat cooperantem. Hâc ces-
sante omnia remedia perperam & sine ullo exhibentur successu.

§. 5. His itaque indicationibus satisfaciemus, quando
auxiliorum apparatus ex triplicis generis fonte χειρουργικῶν vi-
delicet φαρμακευτικῶν καὶ Διαίτητικῶν depromimus, de quibus
in sequentibus capitibus agere nostrum postulat institutum.

Caput IX. exhibet Chirurgica præsidia.

§. 1. Dum ad arma Chirurgorum manus convocamus,
Præceptorem amoris, Ovidium ita disvadentem percipimus. O-
mnes humanos sanat medicina dolores, solus amor morbi non
amat artificem, & alibi. Non ullis amor est medicabilis her-
bis. Imprudentiæ igitur poenas incurremus merito, nisi prius
nodum hunc solverimus, quin imò totum nostrum agere late-
rem lavare erit, cum ægri non verbis sed herbis præprimis divi-
tem exoptent Medicum. Verum sibi ipsi contradicens respon-
deat Naso, qui libros de remediis atque curatione amoris po-
steritati reliquit lectu jucundos. Ne tamen nostram de hoc as-
serto ἐπίκρισιν taceamus, sensus videtur affectus amoris sta-
tum, habitum, difficultatem ac desperationem respexisse, minus
autem principium atque tractabilitatem. Tolle enim quæ no-

63.
va sunt, serò medicina paratur. Ad hæc in totâ rerum naturâ semper bona malis non tantum opposita, sed etiam valentiora, reperiuntur. Et quicquid Medicus non valet, illud sanè ipsi Medicina minimè omnium attribui debet.

§. 2. Agedùm! quid obstat? quò minus Chirurgorum accedamus armarium, ex eodemque tela atque auxilia depromamus, quibus multi corporis humani morbi non postremùm, debellantur atque propelluntur, & inde quia licet, liber administrationes quasdam contemplari, atque præsentì applicare affectui, Præcipuum facientes de Sangvinis Missione.

§. 3. Licet humores, qui in primis viis peccent, per V. S. in vasa communia trahi, graviorque non raro excitare statuuntur Symptomata; Verum uti perpetuum Medicorum monitum, nec temere nec timide, agere injungit, ita & hic omnia sapienti consilio atque prudentia moderanda sunt, ne scilicet corpus quoddam cachecticum, quod per artem Infusoriam, Sangvinis potius immisionem juxta quosdam, (parum enim salutis ex chirurgiâ infusoriâ sperari potest, vel ad minimum non est in usu;) quàm emissionem postulat, debilitetur amplius, ubi autem plethora adest cum *κακοχυλία*, ad viscerum naturalium obstructionem, & multa alia mala præcavenda V. S. nullus desve-debit sagax. Præprimis quando affectus ortum a philtro trahit, cujus materiam vasa adhuc celebant sangvinaria.

§. 4. Arteriotomia non nocet, si modo deligatio accurata institui potest ob intractabilitatem ægri, licet in Germania non adeò sit in usu. Eligenda vasa majora hic sunt præ minoribus, cum evacuatio paulo largior, respectu aliorum morborum, esse debeat.

§. 5. Tempus verò quod V. S. sibi requirit, judicatur initium, ubi tamen electioni necessitas nil derogat, cum procrastinatio in Medicina juxta Hippocratem animæ sit periculum. Hinc non Planetarum aspectus benignos expectabimus, multò minus in naturæ Crisim differre auxilia Chirurgica semper est consultum.

§. 6. Quantitatem vires ægroti, regio, ætas atque consuetudo

tudo Medicum docebunt. Consideratis bene circumstantiis, quid faciendum, quidve omittendum, apparebit ultro.

613.

§. 7. Nec Venarum electionem diu meditabimur, modò illa aperiatur, quæ refer. Hoffm. l. 2. c. 106. & prominentior & minus periculi habet propter vicinos nervos, aut subjacentes tendines, siquidem unam eandemque matrem, truncum scilicet Venæ cavæ, agnoscent. Metuendum aliàs esset, ne dum deliberant Romani, hostes capiant Saguntum. Medianam tamen aut Cephalicam secare hic non erit in conveniens.

§. 8. Hippocrates lib. de aëre aq. & loc. tradidit V. S. post aures Scytas frequentasse, ex quo evirati & effœminati evadabant. Sane arteriarum scissione, quæ post aures sunt, homines ad generandum impotentes reddi, Francisc. Vales l. 2. controver. med. cap. 7. vel inde putavit, quod cerebrum imbecille reddatur, privatum influxu Spirituum Vitalium, unde nec mirum si ignavi reddantur, & impotentes ad coitus labores sustinendos atq; satis vehementes edendos motus. Solere enim eò tempore cerebrum vehementer laborare. Aut vero, inquit, fortasse, cum venis præscindebatur nervulus quidam, quem Andreas Vesalius se vidisse dicit in multis à 6 nervorum cerebri conjugatione descendere in testes, & vasa seminaria. In quâ sententiâ jam antea quoq; fuisse videtur Joh. Langius, dum prolifici feminis potiore partem à cerebro & Spinali medulla, per venas & arterias temporum ad lumborum ad seminaria vasa defluere, scripsit. Indicio esse, inquit, quod coeuntes in spermatis effusione oculis nictent, & quod coitu cerebrum exsiccetur, atq; morbi producantur varii, uti citatus Autor lib. 1. Epist. 10. l. 2. ep. 7. pluribus probat.

§. 8. Modum tandem circa V. S. observare convenit. Si enim aeger sit dicto audiens, verborum popismis, admonitionibus aut persuasionibus haud indiget, sin contumax, immorigerus, & adhuc sub ferulâ, svadet B. Gordon. de pass. cap. p. II. ut curatio asinina instituat, frequenter & fortiter flagelletur, donec incipiat fœtere. Si & hæc agroti mores non redigant in ordinem vinculis lecto alligetur. Non autem ex ferro fabri-

facta

facta volumus, sed ex corio, panno, linteis, ne Medico aliisq;
adstantibus, vel sibi ipsisdammum inferat relucendo.

624.
§. 9. Hirudinibus quoque depravatio Sangvinis potest
imminui. Quamvis enim pauci molesta hæc Sangvi sugarum
oscula admittant, prælidium illud, suo relinquentes loco, non
omni privabimus encomio, de quibus pariter annotare du-
ximus, ut cum cucurbitulis parti, cui præsent, impositæ appli-
centur. Nam dum digito tenentur, dicit. P. sorbait. p. 679.
evadere conantur, & sic facile cum magno agrotorum timore
impositæ, intestinum rectum, naribus vero applicatæ, fauces ir-
reperere possunt. Quod si contingat, illico aqua tepida multum,
falsa injiciatur parti, & sine ullo periculo exiunt.

§. 10. Cucurbitula, si è re esse videntur, affigi possunt, præ-
sertim ubi consuetudo id consvadeat, cui multum tribuendum;
absq; scarificatione unam cervici apponi liceat, quæ per longi-
tudinem spinæ dorsi ad nates usque aliquoties deducatur.

§. 11. Scarificatio V. S. vicarias ferè partes impendere
videtur, communiter enim per has Sangvinis efficitur derivatio,
evacuatio atqve revulsio.

§. 12. Vesicatoria, Fonticuli, Cauteria convenientibus in
locis aptè instituta, nisi intolerantia ægroti recalcitret, confi-
lium in hoc non planè erit nullum. Contrariantur intempe-
risi, & quod capiti molestum sit evasurum, corrigit atque abdu-
cit. Quibusdam ægris hæc remedia apparent crudelia, unde
his quandoqve saltem terreri possunt.

§. 13. Frictiones egregiam locabunt operam, quoniam
pro discutiendis vaporibus & exhalationibus per apertionem,
pororum in usum trahuntur. Pro Medici tamen scopo ad ægro-
ti conditionem gubernanda sunt omnia.

§. 14. Ligaturarum usum circa regionem frontis in
dolore capitis Excell. Rolf. l. 2. diff. anal. c. 22. taxat. Quotidie,
inquirens, videmus vulgum in ea esse opinione, quod in gravi-
oribus capitis doloribus futuræ distrahantur, unde, medelam do-
lori quærentes, vinculo jubent adstringi frontem. Sed valida
saltim constrictio illud efficit per accidens, quatenus videlicet
sensus

sensus intercipit & vasa comprimit, ne materia peccans in tantâ copiâ illabi queat.

§. 15. Seraceum in nuchâ, quâ operatione cervix acue compungitur, vulnusq; filo apertum servatur ad debellandam Symptomatum urgentium ferociam, ut per id humor fluens evacuetur, magni æstimatur usus,

§. 16. Trepanatio vitiosos humores exhalare facit, & inde non omni caret laude, in nostris tamen regionibus vix est in usu. Horum autem remediorum peragendi modum qui scire efflagitat, adeat Practicos, aliosque Chirurgiæ Doctores non incelebres ut Paræum l. 18. cap. 27. & l. 23. c. 32.

§. 17. Novum deniq; in Chirurgiâ, & inauditum in hac arte Doctis non est, instituire castrationem. Vid. Riverius in obs. com. Samuel Form. obs. 32. & Platerus l. 1. c. 3. Hac ratione enim caliditas, virilitas, animiqve ferocia facilè compescitur. Licet autem cura hæc ancipitis plena sit periculi, & non nisi frustra tentatis remediis consuetis & tutioribus tentari debeat in maniacis desperatis, tamen juxta Hippocr. §. 1. aph. 6. ἐς δὲ ἀ-
ρχατα νοσήματα δὲ ἕλκυστα θάλασσια ἐς ἀνεσίβιν κατὰ τὰ.
Summis morbis summæ exquisitæ curationes sunt optimæ. Castratio olim fuit interdicta, sive quod ea adversus publicam utilitatem, quæ in suscipiendis liberis versatur, sit, sive, quia paucissimi hæc affecti sanentur plenariè.

Caput X. Pharmaceutica proponit remedia.

§. 1. Apud nos raro quis, inquit Scholzius in Proœmio ad l. 3. consil. & Epist. Craton. initio statim Medicos consulit, quin potius omnia prius anicularum, agyrtarum, Empyricorum atque vulgi experitur remedia, ac cum nulla fermè vel exigua spes vitæ amplius reliqua est, tum demum Medicorum opem implorat, sibiq; amissam valetudinem restitui cupit. Quod si nullus spei fructus ex eventu sequatur, scèpè immerenti offertur injuria, cum potius in morbi vehementiam, remediorum vires superantem, culpa sit rejicienda. Tales ὑπέροσοι suam diffidentiam in Medicos legitimè promotos (tenacitatem sileo ob denegata Medicorum solstra) æquisorices produunt, quæsi medici-
camenta

570

camenta Magisterialia absq; eorum denegato usu arida penitus
evalura sint & cadaverosa. Nos potius Pharmaciā animo sol.
licito commendamus atqve pertractamus, utpote qvā in iustā
humorum peccantium alteratione, educatione, virium viscerum-
que corroboratione est occupata.

§. 2. Uti autem in hoc affectu semper eò dirigendus est
oculus, an æger operationes Medicas admittere velit, ita quoque
circa præsidia pharmaceutica id ipsum observare convenit.

§. 3. Si itaq; corpus sit cacochymicum, Lenientia & Præ-
parantia Purgantibus præmittere placet ut: e. g.

℞. Cashā extr. ℥℞.
Rhabarb. ℥℞.
Cremor ꝑr ℥ij.
Sach. q. s. F. bolus S. Pur-
gter-Zucker

℞. pulp. pass. decoct. Folior.
Senn. extr. ℥iiij.
Crystall. ꝑri ℥iv.
Rhab. elect. subtr. incis. ℥iiij.
Agaric. trochif. ℥ij. ʒo citri
Cinam. gr. iij
Syrup. Viol. solutiv. F. Electu-
arium S. Laxier Latwerge 4.
Messerspiz auff 1. mahl

§. 4. Per os assumpta Purgantia porro pro necessitate
rei esse possunt.

℞. Rad. helenii: cichorei aa ℥℞. Rhabarb. Alex. ʒij fibras
Helleb. nigri ʒj. fol. fen. fl. ℥℞ agaric. trochisc. ʒ℞ Passu-
lar. min. ʒiiij cremor. ꝑr ʒj coq; in f. q. ∇æ simpl. Cola-
turæ ℞. ℥iiij adde mannæ in mortulis ʒ℞ M.D. in fict. S.
Purgter Träncklein auff 3. mahl.

§. 5. Per inferius Clysteres quoq; applicari solent, cam-
ob causam talem formavimus formulam.

℞. Rad. althææ, lilior alb. aa ℥℞ herb. parietar. malv. mer-
curial. a m. 1. ℞ Sem. foen. græc. ʒvj pruno. dulc. ficuum
pingvium a. n. VI coque in f. q. ∇æ f. ℞. Colaturæ lib. 1.
ʒo lilior alb. chomomill. ʒ ℥℞. Conf. hamech. ʒvj Ois
gemmæ ʒj vitell. ov. n. 1. M. F. l. a. clyster.

§. 6. Quando pillulis delectetur æger, easque malit, se-
quens formula præparari poterit. Quantum autem possibile
est,

est, studeamus medicamenta in hoc affectu componantur liquida, quoniam sicca ægrè aut planè non deglutiunt, nisi habeant conveniens quoddam vehiculum, parumque profunt sicca, quia serum jam dum deficit, & Medici in Siccioribus humectantibus plus efficiunt.

R. MP. catholic. ꝑ resin. scammon. extr. hell. nigr. à ʒß, trochisc. Alhand. gr. IV. ʒ anisi gutt. II. M. F. l. a. pillulæ pro duabus dosibus.

In decoctis prunis, vel uvis passis sine granulis, vel ovo sorbili, vel pomo Borstorfiano assato assumi possunt, prout optimum cuiq; videtur.

§. 7. Balani, Glandes & Suppositoria ægris suam non denegabunt medelam. Materiam eorum qui scire inhiat, Dn. D. Sennert. Inst. majores amabò adeat, ubi pro diverso usu, diversas quoq; inveniet formulas.

§. 8. Necessum plane videtur Vomitoriis qq. uti, cum imprimis philtri modò accepti sub sit suspicio, ita tamen, ut semper consuetudinis rationem habeamus. Hoc enim ventriculolum evacuat, & si fortius sit, vicina quoq; viscera, imò venas majores liberat ab humorum peccantium saburrâ. Sequentia exemplò sint.

R. Croci Metall. gr. VI. infunde per noctem in Vini albi ʒiß mane adde colaturæ ʒ cinamom. ʒj juleb. rosar. ʒß M. F. haustus S. Brechrand.

R. Emetici gr. iii ʒ diaphoret. ʒß. M. F. pulvis S. Brechpulver auff einmahl.

R. Olib. Oli ʒß magist. g. g. gr. ii M. F. pulvis S. ut supra isti pulveres in liqore quodam v. g. jusculo pulli carnis vel cerevisia, aut saltem aquâ tepidâ exhiberi possunt.

§. 9. Non sine insigni alio relicto commòdo sepe solis errhinis & sternutamentis quorundam alvus deponitur.

R. Flor. lilior. convalliū ʒi, Spicæ, Anthos, Lavendulæ, fibr. elleb. nigri, herb. majoranæ à ʒß. Sem. Coriandr. nigri ꝑ ʒ Majoranæ gr. V. M. F. pulvis S. Wohlriechendes Niese und Haupt-Pulver einer halben Messer-Spizen groß bisweilen zu gebrauchen.

E

Potest

628.
Potest etiam pars hujus pulveris in Syndone conclusa, ▽ virtutis vel apoplectica imbui, verticig; imponi.

§. 10. Omnium horum medicamentorum dosis & usus pro ratione & circumstantiis ægroti. ætate, temperamento, viribus augeri atque diminui poterit.

§. 11. Properamus ad Diaphoretica seu Sudorifera, quæ in hoc casu, cum furor inducias dat, talia esse queunt.

℞. ▽ Sambuci Scorzonera Card bened. aa ʒj Elect. Diascord. Fracastor. ʒj ʒ diaphoret. ʒj Sirup. corallor, ʒʒ M. F. haustus S. Schwitzträncklein auff 1. maßl.

℞. Pulv. bezoard. Sennert. ʒii ʒis cachect. aa ʒʒ ʒis volat. Succini gr. iij Laudan. opiat. gr. i. M. F. Pulv. D. in Charta S. Schwitz Pulver auff 1. maßl.

℞. Tinct. bezoard. Mich. ʒiij ʒus ʒci ʒi. Laudani liquidi ʒʒ M. D. in Vitro S. 50. Tropffen auff 1. maßl.

In ipso sudandi actu, inquit Horstius epist. anal. p. 25. cautela opus est, ne officiosa nimis defensio corporis ab injuriâ acris, exitialis fiat offensio.

§. 12. Diuretica hic non obliteranda veniunt, quatenus in humores stagnantes agunt, crassos incidunt, & per arterias emulgentes in renes, postea autem ad exitum disponunt, quales sunt radices ʒ. aperientes, aqvæ ex herbis Lythontripticis destillata, acidula, thermæ, Spiritus aperitivus Penoti. Spiritus ʒli, ʒ, Metc: quorum formulis paginas implere nil refert.

§. 13. Nimiam quoque Sangvinis effervescentiam alterantia coercent atque Præcipitantia, ubi tamen semper ad corroborationem cerebri & cordis habendus est respectus, quo natura malum hoc vel omnimodè vincere, vel illatam molestiam & injuriam facilius ad optatum scopum perferre possit.

℞. ▽ Serpilli: Origanii aa ʒj Epileptic. Lang. Apoplectic. Nimman. aa ʒʒ Succ. citri ʒij Essentia flor. anagallid. hyperic: Tinct. flor. 4. cordial. aa ʒij ʒa Tinct. ʒʒ Sirup. fl. runic. ʒʒ M. F. potio, cujus dosis est cochlear. i vel ii.

℞. Conserv. flor. anth. lilior. convall. beton. nymph. aa ʒʒ N. M. in Ind. condit. ʒij confect. alkerm. complet. ʒiv. Species Diambri, Diamoschi. d. De gemmis frigidis aa ʒʒ

Spe.

Specific. cephal. Mich. ʒj Sirup. corall. q. s. M. f. l. a. Ele-
ctuarium D. in fistili S. Haupt Satwerge einer Welschen-
Nußgroß auff 1. mahl.

R. Sem. Pœoniæ ʒij agni cast. Cannab. aa ʒij Sem. 4. frigid.
major. à ʒβ amygd. d. ʒj ∇æ beton: lilior. convallii: cera-
for. nigror. aa q. s. rosar. epil. Lang. à ʒj M. f. l. a. Emul-
sio, adde colaturæ pulveris epil. Marchionis ʒij Sachar.
perl. parum M. D. in fistili. S. Hauptstärckende Milch.

R. ∇æ acetosæ acetosell. flor. papav. pœoniæ flor. til. à ʒj
Mus Oli cephal. Elixir cephalic: Rolfinc. aa ʒj Magiste-
rium Corall. ʒβ. Sirup. de beton. parum. M. f. l. a. potio.
D. in fistili S. Franck auff etliche mahl.

R. Cranii humani ppt. ocul. ʒaa ʒij Cinnab. nativ. ʒβ laud.
opiat. gr. ii M. f. l. a. pulv. auff 2. mahl.

R. Pulv. Bezoard Senn ʒj Secund. human. ppt. ʒβ. M. F.
pulvis auff 1. mahl.

R. margarit. perlar. ppt. trochiscor. de carabe pulv. epilept.
Marchion. aa ʒj. Smaragd ppt. gr. VI. M. F. l. a. pulv. S.
ut supra.

Illa quoque portiges, quæ semen jam genitum ob insitam &
latentem vim extingvunt, ceu sunt semen Viticis, Cannabis
Rutæ. Imprimis Nymphaea commendatur, alii succos & Con-
servas Citri ac Limonum cum modico Camphoræ vel Sachari
Hni exhibent. Idem facit pulvis vel succus foliorum salicis.

S. 14. Et quæ ab Autoribus hinc inde inter specifica com-
mendantur, non sunt negligenda, quorum præprimis efficacia
non in superstitione quadam anili, sed in sæpius approbato per
eruditos usu, consistit, ut sunt Helleborata præparata, quæ
humectantibus misceri debent. Secundinam pulverisatam
multi multum juvare gloriantur, cui nos hypericon præferi-
mus, quod non solum Diureticum, sed etiam in ipso morbo
Dæmonio Virgineo, ut vocat Hoffm. in Clav. Ph. p. 487. laudatur
& commendatur in forma Essentiæ vel Decocti propinatam.
Ejus virtutem antidæmoniacam in obsessio quodam ante annos
aliquot sic, inquit, exploravi. Vascula duo, Keuterlingio plena
porrexi, horum alterutrum, cui essentia florum Hyperici gutta-

620.

tim esset instillata, ita averfatus fuit, ut ne aspicere quidem, ne-
dum gustare potuerit, mitram summitatibus hyperici interfu-
tam illico dilaceravit &c:

§. 15. Qui Ideas admittunt, eò laborant, ut impressæ
Ideæ deleantur, qvò ipsò putant tolli affectum. Utuntur au-
tem præcipue Specificis jam nominatis, cum primis medica-
mentis Cinnaberinis. Alii laudant communem istam Tin-
cturam D, quæ sæpius Maniacos restituit. Et perinde est, u-
trum Lunæ vel Qri tribuendus sit effectus, modò sequatur.
Qvæ medicamenta nos non improbamus, dum & nostris indi-
cationibus favent, qvatenus Lympham movent, & Spiritus sty-
gios corrigunt. Aliàs & ipsi svademus, ut omnis moveatur o-
pera, ut illæ impressiones Phantasiæ tollantur, & amor, tan-
quam causa, radicitus extirpetur, qvòcunq; id fieri poterit mo-
dò. Id quod tamen commode fieri non potest, nisi prius cau-
sa materialis fuerit remota.

§. 16. Cæterum quando vel hypochondria vel uterus vel
testes in causa sunt, eò, ut dirigatur curatio, necesse est. Qvò-
rum affectuum naturam hic tractare animus non est. Vide-
antur Practici.

§. 17. Inter topica externa non immerito Epithemata, bal-
nea, lotiones assumendas æqvum duximus, e.g.

- R. Species Cordial. temperat. Pulv. cortic. citri aa ʒij Croci
oriental. aa ʒss. F. sacculus imbuendus sequenti ∇â & sic
humidus applicandus.
- a. ∇ Flor. aurant. borragin. rosarū fragr. aa ʒij Nymphææ, Car-
bunculi. Cord. Saxon. aa ʒj Spirit. Ros. Opt. Cerasor. nigr.
aa ʒj M. D. ad Vitrum S. Cussertich Pulß und Herßwasser.
- z. Herb. Malvæ, bismalvæ, beccabungæ, fragariæ, parietar-
iæ aa Mij Flor. melilothi, nymphææ, anagallid. hyperi-
con. chamomill. aa. m. i. radic. liliorum alborum, altheæ
aa. ʒj Incis. D. ad chartam S. Kräuter zum warmen Bade.
- β. flor. Melissa, fol. cum floribus hypericon. aa pii, Salviæ
Majoranæ, Basiliconis aa pii, florum pœoniæ, liliorum
convall. anthos p. ff. F. l. a. pulvis, pro Cucuphâ D. ad
Chartam S. Kräuter zum Haupt müßlein.

Renes sequenti linimento inungi possunt

Recep.

℞. unguentum refriger. Galeni, Populei aa ʒij Camphoræ
ʒij M.F. linimentum S. Setten Sälblein / licet linimentis
non adeo fidendum sit, cum oleosa potius calefaciant.

§. 18. Pessaria, sacculi, Emplastra, olea beneficio mini-
strarum honestarum applicari poterunt; Horum præscripti-
ones desiderantem mittimus ad Auctores Practicos, toto horreo
has ad merientes, ubi ipsi consulentur.

§. 19. Plumbum in formam laminis ductum, pluribus forami-
nulis pervium, circa regionem renalem gestare, refrigerii loco u-
surpari potest. Quidam discerptas columbas vertici imponunt,
adhuc calentes sanguine, loco specifici, alii corallii lapides, un-
gulas, dentes, aliaq; laudant, ut Grisolithū auro inclusum & ge-
statum phantasticos Spiritus de peller, Cardanus inquit. Topa-
sius atq; Sardonius motus venereos compescere scribitur. Nos
parum fidei collocamus in isthac, quoniam externe adhibita vel
à collo pendantia, vix ac ne vix quidem à calore nostro dissolvunt
observatum sit.

§. 20. Consideratè tamen agendum in applicatione topi-
corum, eò potissimum loco ponere convenit, ubi vires suas ci-
tius & efficacius exferere possunt, semper tamen tam in hume-
ctantium quàm refrigerantium usu, Medicum oportet esse per-
spicacem; Id quod assequeretur felicius, si temperatè calefacien-
tes herbas cum humectantibus admiscebit, nec semper actu fri-
gida, sed interdum tepida adhibebit.

§. 21. Cum in majori versetur periculo, qui in Paro-
xyismo sunt constituti, quàm qui extra eundem sunt, idè Præ-
servationem ultimo annectimus verbulò. Consuetas medicinas
Vere & Autumno non intermittat. V.S. æquinoctiis sed medi-
camenta diebus intervallis frequentet, omnia conspirent in
morbi ruinam atq; interitum; Cum primis autem præservatio
est dirigenda ad partes affectas, ut præ caveatur, ne causa ibidem
generetur denuo, quæ in flammam postmodum iterum abeat.
Huc itaq; referenda sunt ea, quæ præcedente §. 16. diximus. Uti-
mur autem lubentissimè eo tempore nodulis, & majori quidem
cum effectu, quàm in ipso paroxysmo.

677.
R. Rad. helenii, gentianæ, polipod. à zij Rhab. zijj Fibr.
Elleb. nigr. ʒj fol. Sennæ f. f. ʒʒ cochlear. summit. fuma-
riæ aa Mi Agarici trochisc. ʒʒ Sem. Fœniculi ʒj passular.
min. ʒv Cinam. ʒij Cremor. Fri ʒj M. concis. & contus.
gr. m. D. in charta S. Species zum Exzierenden Kräuter
Wesh.

Caput XI. Diætam annectit.

§. 1. Cum Diætâ instituti nostri colophonem desideret, lubentissime imponimus. Ea autem maxime consistit in sex rerum non naturalium iusto, eoque; triplici regimine, Vitali, nempe, Naturali atq; Animalî.

§. 2. In Vitali Aër, sine quo vix momentum superesse, possumus, caliditati & siccitati è diametro contrarietur. Nuditatem pedum Aristot. § 4. c. 5. commendat, quippè dum eorpus frigore torpet; torpet & ipsa Venus, quod accidit; dum pedes nudi algent. Vid. Lang. epist. med. l. 2. c. 9. Pavimenta conspergantur aceto cum aquâ Rosarum, Violarum, Nymphææ & c: Non parum quoq; confert inspersio aquæ frigidæ, s. projectio florum & herbarum viridium suaveolentium, frigiditatem & humiditatem inducentium.

§. 3. In Naturali Vicius ratio sit tenuis, præsertim primis diebus omnisq; vitetur repletio cibi potusq;. Observetur quoq; ejusdem quantitas, qualitas, tempus, ordo atq; consuetudo. Cibi sint facilis concoctionis atq; digestionis, & vel incidentes vel attenuantes, vel istis paxillum conditi. Multa enim aromata, salsa, acria, dulcia, pingvia, putredini obnoxia, caput ferientia, facilè bilefcentia, & quæ cum aceto præparata sunt, patienti plus nocent quàm profunt. Vitentur carnes fumo indurate & esca animalium seniorum, quæq; succum generant crassum atq; viscosum, pro ut vires, morbi constitutio & prænotio futurorum docet. Cibus non ingerendus, antequam prior concoctus sit. Frustra etiam laborant, qui medicamenta iis svadent, quibus helluando dies noctesq; consumere pulchrum est. Panis bene fermentatus & coctus convenit. Cibos *exxusus* non usurpari debere, permittat mihi P. Sorbaët, ut dubitem, nisi de intem-

intempestivo eorundem usu intelligat, ut minima seminis quan-
titas de novo generetur, & quod jam genitum est, per medica-
menta, ad id facientia, paulatim absumatur, siquidem καλοχυ-
μοι cibi eadem facilitate seminis & Sangvinis abundantiam
augere possunt, licet non ita laudabilem, & πάν τὸ σολὺ, πολέ-
μοι, ἢ φύσει, inquit divus Senex.

S. 4. Inter Veneris amuleta non immerito referimus
bulborum, præcipuè Megericorum, abstinentiam. Caterum A-
pilius nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere, Martialis et-
iam saturejam addit, fugere jubet. Sapienter etiam a Salis u-
su crebriore sibi cavebit, quisquis Veneream illam molestiam, libi-
dinemque facilius promover.

S. 5 Potus sit cerevisia clara, probe defocata, nec variis
pulveribus, ut quarundam vetularum fert mos, recocta atq; e-
mendata neq; ab antiquitate acetosa, nec nimium lupulata,
quæ vim habeat blande movendi alvum, ubi tamen consuetu-
dinis ratio semper est habenda. Sic quando æger aquæ potui est
advetus, eligenda pura, potest cum hordeo, acetosa, endivia,
taraxaco cocta exhiberi, pro lubitu. Vinum in hoc affectu parca
administretur manu, tenue tamen, & quod Pro non abundat
admittendum, quod cum ▽ borraginis buglosf. vel σ u \oplus li
Etc: sit medicatum. Ὀλιγοφόρον τὸ δινάδου longe hic præ-
ferendum, hujus haustum tam inter prandendum, quàm cœ-
nandum sumere potest, nunquam autem eo utatur ante vel post
mensam, nec in tantâ quantitate, ut inebriet. sed in tali quæ
lætificet, curasq; tollat.

Ufus lactis congruo tempore laudatur. Diatha Pythagorica,
regiâ Cyri autoritate nobilitata, hic etiam quibusdam placuit.
Sic Ætius serm. 2. cap. 32. inediâ per 3 dies imperatâ quendam
curasse scribit. Et sine Cerere & Bacho friget Venus.

S. 6. In Excretis & retentis non minima habenda cura, alvò
retineatur laxa, si fuerit stricta, glande, enemate, aut alio laxa-
tivo naturæ ad expulsionem stimulus addendus venit. Urina
quoq; ne subsistat, aptis remediis adjuvetur. In sexu sequiori
menstruorum evacuatio ritè succedat, nec impediatur. Quæ
negatâ.

524

negata, caput misere affligitur. Hic cum B. D. Sennerto l. 7. prax. part. ac §. 2. c. 3. perversum, dicente, non possumus non detestari morem, qui apud feminas inolevit, cum scilicet tempore hyberno incensos carbones ad frigus arcendum ventri inferiori subdunt, quorum calore uterus exurit & incalescit, menstrua exsiccantur, unde plurima exoriuntur incommoda.

§. 7. Venus in lactuca & Ruta, quæ ob id Pythagoricis ad Veneris usum reddat, sepeliatur. Prioris enim vis narcotica humorem furibundum compescit, alterius, autem calor eundem abluvit. Conveniunt omnia, quæ voluptatem extinguunt, ut Emulsiones ex semine Cannabis, Agni Casti, Melonum &c: item juscula refrigerantia, mentha & cineres intestinorum Gallinæ Rondol. l. 3. method. cur. morb. c. 37. laudantur.

§. 8. In Animali tandem regimine animi pathemata exactissime moderentur, ut sicuti in omnibus rebus, docente divino Sene aph. 87. §. 11. ita in his nimius evitetur excessus. Exulet ira, furor, tristitia, aliæque commotiones graviores, minus appetitui sensuum, quam rationi obtemperet ager, occasionem vitet, temperantiæ studeat, Musica delectetur, otium fugiat. Lepidum liceat illud, quod ex Luciano in Cupidine G. Hortius de natura amoris refert, huc transferre, ubi Venus in Cupidinem filium graviter invehit, quod jaculis omnes Deos affecisset, præter Minervam, Dianam atque Musas, At, respondit filius, Mi dilecta mater, parerem lubentissime, sed Minerva sua gravitate me abigit, Diana in sylvis feras conficit, quam cursu assequi non valeo, Musæ vero honestissimis occupationibus tempus transigunt, meisque monitis minime vacant.

§. 9. Somnus moderatus, paulo tamen longior, qui cotitioni atque virium restaurationi inserviat, convenit. Vigiliæ absint atque lucubrationes. Salutaris quoque cum fructu libri atque picturæ veneræ amoventur ex eo conclavi, in quo decumbit ager, ne per sensum oculorum mens agitetur, uti Chereæ Terentiano accidisse legitur, qui cum solus esset, cum solâ ad facinus illud perpetrandum Jovis pictura, imbrem aureum

reper

reum in gremium Danaes immittentis, & consimilem lufum ludentis, incitabatur,

S. 10. Motus & quies mediocres præstant, fiantq; in loco temperato, & si rationi non sit obediens æger, ab aliquo viro quem timeat, ad moneatur. Supinus ægrorum decubitus plane noxius est & fugiendus. Capilli si multi sint, & caput gravent tondendi.

Quâ occasione adstantibus fiducia sinceritatem commendamus, quam in peritum Medicum collocare debet patiens, si quidem hæc non parum ponderis, teste ipsâ experientiâ, felici affert curationi Galen. 1. Pron.

S. 11. De cætero, si mulier aut Virgo absq; conscientia novo viro jungi possit, ut omnis illicitæ Veneris occasio & *ἐξουσιᾶ* vitentur, igniq; fomes subtrahatur, omnium Medicorum suffragio præsentaneum & svavissimum est remedium Viri consortium, venereusq; amplexus, ut si Veneri litare velit, is virum se præstet. vid. Sylv. comm. de mens. mul. c. 4. Verum dum nubere omnibus vel non libet, vel non licet, aliis præfidiis, utpote tenuiore victu opus est, ut quàm minima feminis quantitas generetur, malumq; citius absumatur. Actuar. tom. 2. l. 4. m. c. 8. Alex. Veron. l. 1. c. 28. de muliere quâdã ex longinquâ suppressione mensium furibundâ annotavit, quod postquam per totam noctem à quibusdam viris Veneri strenue fuerat defatigata, fluxum mensium nacta sit longissimum, & non sine magno pudore pristinae valetudini restituta sana evaserit.

S. 13. Si vero nullus remediis naturalibus locus invenitur, & prostratio virium subsequatur mortem minetur, illud restare videtur, ut ad ultimum Miserorum asyllum properemus, ac DEI OPTIMI, ægrorum in re conclamata desperatisq; morbis Archiatri, clementissimæ voluntati commendemus patientem. Monet quidem Hippocrates & Galenus, ut ægrum dato Prognostico relinqvamus, quod autem intelligendum est, non quoad partem diateticam, sed pharmaceuticam, quæ fortiora *καθάρματα* præscribit, vel forsan ideò, ne infamentur præfidia, quæ multis fuere salutis, neve Medicus videatur eum occidisse, quem mors ipsa peremit.

F

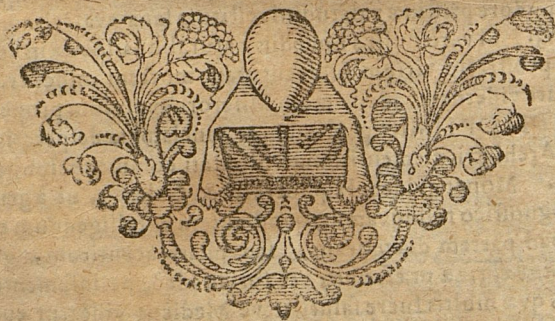
Paul.

820.

Paul. Sorbait in quaest. 25. de method. med. spem dubiam meliorem esse desperatione cum Celso existimans, ait, Maximum est, hominem omni auxilio privatum & desolatum relinquare, praecipue cum non raro vel rupta phlegmone, vel ob latentem causam, vel permutato medicamine, vel ultimo naturae conatu ægrum à morte liberari & revocari contingat. Sunt, pergit, quidam omni adeò Christianâ charitate nudi, ut noviter ad valde infirmos vocati, eos adire renuant, qui pessime faciunt, accedant itaque, omnique modo animæ cum DEO procurent reconciliationem.

§. 14. Hisce finimus, & si mendas aut σφάλματα, de quibus non dubito, reperis B. L. ea modeste & absq; calumniâ, (nullam enim in nostro scripto invenies) corrige, laboremq; hunc qualemcunq; æqui boniq; consule. Quod superest, Deo Optimo Maximo pro concessâ gratiâ, quâ nostris conatibus hactenus favere & adesse voluit, perpetuas persolvimus laudes. Ille porro nostris studiis clementissimè benedicat, ut omnia vergant in Nominis & Numinis divini gloriam & Proximi salutem atq; valetudinem :

Μένω τῷ Θεῷ δοξα.

627

628

153154

X2615746

R

W 17

580

Auspice Christo.
Nobilissima atq; Gratiouissima
FACULTATIS MEDICÆ
DECRETO
DISPUTATIONEM INAUGURALEM,
EROTOMANIÆ

Sen
AMORIS INSANI.
THEORIAM & PRAXIN

pertractantem,
SUB PRÆSIDIO
VIRI NOBILISSIMI AMPLISSIMI atq; EXPERIENTISSIMI
DNI. JEREMIAE LOSSII,

Phil. & Med. D. ut & Anatom. & Botan. Prof. Publ.
in hac Academia longè celeberrimi, Medici Pro-
vincialis felicissimi,
Domini, Patroni, ac Præceptoris sui submisè de venerandi,
æternumq; sanctè amandi,

PRO
LICENTIA
assumendi Doctoratus Gradum & Privilegia Medica
Publicæ Medicorum censura submittit

M. THEODORUS KUNADUS,
GRIMMENSIS.

IN AUDITORIO MAJORI,
Horis ante & pomeridianis,
Ad diem Maji Anno M DC LXXXI.

WITTEBERGÆ, Literis JOHANNIS SIGISMUNDI Ziegenbeins.

